

ปัจจัยเงื่อนไขของใจการใช้สิทธิเลือกตั้ง

Conditions Factors Influence the Motivation for Voting

วิเชียร พรหมแก้ว

Wichian Promkaew

นักศึกษา ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Ph.D. student (Public Administration), Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding author e-mail: 29.chian@gmail.com; ORCID:<https://orcid.org/0000-0001-9024-8883>

Received 22/05/2022

Revised 03/06/2022

Accepted 03/06/2022

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยเงื่อนไขของใจการใช้สิทธิเลือกตั้งโดยเฉพาะการคะแนนเสียงเลือกผู้แทนเพื่อทำหน้าที่แทนตนเอง การตัดสินใจในการใช้สิทธิเลือกตั้งในแต่ละครั้งของประชาชนเปรียบเสมือนการมอบสิทธิการบริหารประเทศให้กับตัวแทนของตนเองที่ให้ความไว้วางใจภายใต้ปัจจัยการตัดสินใจส่วนบุคคล การเลือกผู้รับสมัครรับเลือกตั้งนั้นๆไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการให้ความใส่ใจในหลักสิทธิและเสรีภาพซึ่งตามบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยกำหนดเป็นหลักประกันว่ารัฐจะรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2560 หรือการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นเป็นเรื่องของการได้รับผลประโยชน์ต่างตอบแทนจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตามปัจจัยเงื่อนไขของใจต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนพบว่าน่าจะมี4ปัจจัยได้แก่: (1) ปัจจัยพรรคการเมืองที่กล่าวถึงนโยบายพรรคและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด (2)นโยบายรัฐในฐานะผู้จัดการเลือกตั้งที่ต้องอำนวยความสะดวกให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (3)ปัจจัยนักการเมืองในด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัครและด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร (4)ปัจจัยแวดล้อมที่กล่าวถึงผลประโยชน์หรือผลตอบแทน

ปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามสิทธิและเสรีภาพภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญซึ่งก็อาจถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศเช่นกัน

คำสำคัญ : ปัจจัยเงื่อนไข; แรงจูงใจ; สิทธิในการเลือกตั้ง

Abstract

This article has discussed the factors influencing the exercise of voting rights, especially the vote electing representatives to act on their behalf. Each decision to exercise the suffrage of the people is like the granting of the right to administer the country to their representatives entrusting them to individual decision-making factors. The selection of such candidates, whether it is a matter of paying attention to the principles of rights and liberties, which are stipulated by the Thai people's rights and liberties as a guarantee that The State will recognize and protect the rights and freedoms of the people according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, or the exercise of the right to vote is a matter of receiving different benefits from the candidates. However, there are likely to be four factors that motivate people to exercise their right to vote, namely: (1) Political party factors referring to party policies and the image of the party affiliated with. (2) the state policy as an electoral organizer to facilitate the people who have the right to vote. (3) Political factors concerning applicants and personal qualifications of applicants. (4) Environmental factors refer to benefits or rewards. These factors are part of the people who have the right to vote in the exercise of their rights and liberties under the constitutional framework, which may be regarded as factors affecting their participation in the administration same country as well.

Keywords: Conditional Factor; Motivation; Voting

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเรื่องระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบผสมรูปแบบใหม่ “ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม” ไว้ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองประเภท ได้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง มาจากระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากธรรมดา แบบเขตเดียวเบอร์เดียว และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ มาจากระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน แบบบัญชีรายชื่อ โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนมีคะแนนเสียงคนละหนึ่งคะแนน เพื่อลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งเลือกตั้งของตนโดยใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว (พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญและคณะ, 2563) การเลือกตั้งดูเหมือนจะไม่มีปัญหาและซับซ้อนมากนักแต่โดยข้อเท็จจริงแล้วการเลือกตั้งมักจะมีปัญหาเกิดขึ้นมากมายหนึ่งในนั้นก็คือ การซื้อเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะในการ

เลือกตั้งทั่วไปครั้งหลังๆ และมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ พร้อมกับการแพร่กระจายไปสู่การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น จนกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองหนึ่งของสังคมไทย (สุธรรม รัตนโชติ, 2541)

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนแสวงหาทางเลือกในการปกครองและบำบัดความต้องการของตนเองเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมืองหรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบายและวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์และนโยบายไปเป็นแนวนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเองการเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2558) วัตถุประสงค์ของการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดการหล่อหลอมเจตจำนงและความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้เกิดความชอบธรรมแก่ผู้ปกครอง และเป็นเครื่องมือในการใช้ควบคุมการใช้อำนาจรัฐ ถือเป็น การแสดงเจตจำนงแห่งรัฐ ซึ่งการเลือกตั้งระดับรัฐมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ หลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป โดยเสมอภาค โดยตรง โดยลับ และโดยเสรี (อภิชาติ คุณวัฒน์บัณฑิต, 2561)

การเลือกตั้งไม่อาจเป็นเพียงการให้ความชอบธรรมแก่รูปแบบการปกครอง หรือแก่ตัวผู้ปกครอง การเลือกตั้งไม่ได้เป็นแค่กระบวนการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง หรือการควบคุมให้ตัวแทนของประชาชนต้องขึ้นอยู่กับประชาชนหรือเป็นการสืบทอดอำนาจของผู้มีตำแหน่งทางการเมืองโดยสันติวิธีเท่านั้น หากแต่การเลือกตั้งยังเป็นการสื่อสารติดต่อกัน ระหว่างผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง (สมบัติ จันทรวงศ์, 2536) ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎี การแบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็นสามส่วน คือ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหารและอำนาจอตุลาการ มีความเชื่อมโยงกับปรัชญาการเลือกตั้ง กล่าวคือ การเลือกตั้งจะเป็นที่มาของกลไกผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในประเทศประชาธิปไตย และความสำคัญของการเลือกตั้งในทางปฏิบัติ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย อันเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติเชิงบังคับข้อ 21 (1) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจการปกครองของรัฐบาลเจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงโดยการเลือกตั้งอันสุจริต (ธโรธร ตูทองคำ, 2555) นอกจากนี้ การเลือกตั้งยังช่วย แก้ไขความขัดแย้งและผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมือง สร้างความชอบธรรมทางการเมืองในการหาทางออกให้กับการตัดสินใจในทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับชะตากรรมของประเทศและประชาชน นำร่องทิศทางของการเมืองและช่วยสร้างความสอดคล้องในการสนองตอบความต้องการตามเจตนารมณ์ร่วมของประชาชน สร้างอิทธิพลและความสำคัญทางการเมืองของประชาชน ช่วยสร้างสันติภาพในการต่อสู้แข่งขันทางการเมือง ประชาชนได้คัดสรรกลั่นกรองผู้แทนและผู้ปกครอง (เชาวณะ ไตรมาส, 2545)

ในหลาย ๆ ปัจจัยที่ล้วนมีส่วนสำคัญที่เป็นเงื่อนไขให้ประชาชนมีแรงจูงใจเดินทางออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีแนวทางเงื่อนไขที่แตกต่างกันออกไป ทั้งปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยสิ่งตอบแทนที่ได้รับปัจจัย ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทนของผู้สมัคร ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร ตลอดจนการรักษาสิทธิและธำรงหน้าที่ของประชาชนชาวไทยตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด การเลือกตั้งมีความสำคัญทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ โดยความสำคัญทางทฤษฎีมีความสำคัญ คือเป็นการยอมรับอำนาจของประชาชนในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและได้การมอบอำนาจให้กับตัวแทนไปทำการแทนตามกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ ในส่วนความสำคัญในทางปฏิบัตินั้นมีความสำคัญ คือเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ที่ถูกให้สิทธิโดยรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจ ในการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขจูงใจการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนชาวไทย ซึ่งการเลือกตั้งถือเป็นปัจจัยสำคัญของการปกครองในระบบประชาธิปไตย

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขจูงใจการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2527) ได้กล่าวถึง สิ่งกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ในหนังสือเรื่อง “จิตวิทยาการเมือง” ไว้ดังนี้ คือ ลักษณะนิสัย สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมและความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม ทศนคติสถานการณ์ ดังนี้ (1) ลักษณะนิสัยซึ่งแบ่งเป็น ความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยของบุคคลคือ ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพนั้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก็จริงอยู่ แต่พฤติกรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้น สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมนี้จะเป็นอย่างไรก็ได้ (2) สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (stimulus object) และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (strenged stimulus object) สิ่งทีกระตุ้นพฤติกรรมนี้มีพลังหรือความเข้มข้น (3) ทศนคติ (attitude) คือการที่บุคคลคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่ง หรือการกระทำอันหนึ่งในทำนองที่ว่าดีหรือไม่สมควรหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่ (4) สถานการณ์ (situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งอยู่ในสถานะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม ดังนั้นพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนที่จะเลือกตั้งของประชาชนที่จะเลือกบุคคลกลุ่มใดหรือบุคคลใดเข้ามากำหนดวิถีชีวิตของตนนั้นมักจะเกิดจากแรงจูงใจที่เลือกคนที่จะสามารถสนองตอบต่อความต้องการของตนได้มากที่สุดและดีที่สุด

จิตรรา พรหมชุตินา (2541) ได้กล่าวว่า สิ่งที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเมืองของประชาชนที่พิจารณาได้ดังนี้ 1) ปัจจัยที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัคร จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร เช่น ความรู้ ความสามารถ ความซื่อสัตย์สุจริต การให้อามิสสินจ้างแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้มีส่วนทำให้ประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งหรือไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งเช่นกัน 2) ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมือง ได้แก่ ความศรัทธาในชื่อเสียงพรรค ความนิยมในตัวหัวหน้าพรรค นโยบายของพรรคการเมือง รวมทั้งบทบาทของพรรคในด้านการเมือง สิ่งเหล่านี้ก็เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งรวมทั้งการมีพฤติกรรมการเมือง ปัจจัยเงื่อนไขที่จูงใจการไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้แก่ (1) ด้านคุณสมบัติส่วน

บุคคลของผู้สมัคร ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกงกิน ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน มีผลงานทางการเมืองที่เห็นเด่นชัด เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องได้ง่าย ขอบข่ายเหลือและแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน (2) ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทน จะต้องเป็นผู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน และท้องถิ่น (3) ด้านนโยบายพรรคและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด พรรคการเมืองจะต้องมีนโยบายพรรคที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับของประชาชน แก้ไขปัญหาในเรื่องความเป็นอยู่ ปากท้อง และความทุกข์ร้อนของประชาชน และเป็นพรรคที่มีภาพลักษณ์ในทางที่ดีต่อสังคม ชุมชน (4) ด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัคร ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดีจริงใจต่อสังคม ชุมชน และประชาชนเป็นผู้ที่ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและชุมชนและเป็นเสมือนญาติพี่น้อง

สุวิทย์ รุ่งวิสัย (2541) ได้กล่าวว่า ปัจจัยระบบอุปถัมภ์คือความผูกพันกับพรรคการเมืองหรือผู้สมัครกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สรุปว่า ผู้ที่ผูกพันกับพรรคการเมืองในลักษณะสมาชิกพรรคหรือผู้ให้การสนับสนุนพรรค และผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากผู้สมัคร มีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผลดังกล่าวคาดว่าผู้ไปใช้สิทธิจะไปลงคะแนนเสียงกับพรรคหรือผู้ที่ตนผูกพัน

ชัยพนธ์ จำเรณุนิติพงศ์ (2557) ได้กล่าวว่า ประชาชนมีความเห็นว่านโยบายที่ดีจะทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้า ประชาชนจะอยู่ดี กินดี เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง ภาพลักษณ์ของพรรคใดที่มีนโยบายการบริหารที่ดีย่อมเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและการตัดสินใจเลือก

ศุทธิกานต์ มีจัน (2555) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คุณลักษณะของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ ไม่โกงกิน ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน การมีนโยบายการหาเสียงที่น่าสนใจ และมีแนวโน้มทำได้จริง ส่วนสิ่งที่มีอิทธิพลน้อยที่สุดได้แก่ การให้เงินรางวัลหรือความช่วยเหลือต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงคำอธิบายเรื่องพฤติกรรมเลือกตั้ง และปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจในการลงคะแนนที่ไม่ตรงกับการอธิบายของทฤษฎีกระแสหลักที่มองว่าประชาชนไม่ได้เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง รวมทั้งการที่ผู้มีการศึกษาน้อย มีรายได้น้อย และมีสถานภาพทางสังคมต่ำยังยอมรับการซื้อสิทธิขายเสียง นอกจากนี้ ผลการศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนที่มีการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีในกระแสรองดังสะท้อนจากความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดมหาสารคามที่เริ่มเห็นว่า นโยบายมีความสำคัญต่อตนเอง การเลือกตั้งเป็นสิทธิและอำนาจของตนที่ได้ใช้ผ่านการเลือกตั้ง ทั้งยังเป็นสิ่งที่กำหนดอนาคตของตนเอง ตลอดจนมองเห็นว่าการเมืองเริ่มเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวประชาชนเพิ่มมากขึ้น

จิตติล คุ่มครอง (2540) ได้กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้ง สามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ ขั้นตอนของการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งซึ่งเริ่มจากการได้รับข่าวสารว่าจะต้องมีการเลือกตั้ง การได้รับข่าวสาร

ของการสมัครรับเลือกตั้ง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง และนโยบายต่าง ๆ ของพรรคการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งในการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ การเลือกตั้ง และนโยบายต่าง ๆ ของพรรคการเมือง ประชาชนในชนบทได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยผ่านสื่อ หรือช่องทางใดบ้าง และข่าวสารต่าง ๆ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประชาชนเลือกรับข่าวสารใน ลักษณะใดจนกระทั่งนำข่าวสารนั้นไปเป็นหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เหลือเท่ากับ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้จากสื่อหรือช่องทางหลาย ๆ ทางนั้น ประชาชนเลือกที่จะเชื่อข่าวสารจากแหล่งใดมากที่สุด และลักษณะของข่าวสารที่ผ่านไปสู่ผู้ลงคะแนน เสียงนั้นก็จะเป็นลักษณะข่าวสารที่หลากหลาย หลายแง่หลายมุมเพื่อที่จะจูงใจให้ลงคะแนนเสียงให้ ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ประชาชนเลือกที่จะรับข่าวสารลักษณะใดมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อที่จะลงคะแนนเสียงให้

2. การสร้างหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อผู้ลงคะแนนเสียงยอมรับว่าต้องการตัดสินใจและได้รับข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือนโยบายของพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดอยู่หรือ ผู้ลงคะแนนเสียงที่ผูกพันกับพรรคการเมือง หรือผูกพันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองถูกใจมากที่สุดให้ เหลือจำนวนเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้หรือเท่าที่ตนเองต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ หรือให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล ในขั้นตอนนี้จะเริ่มมีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้ลงคะแนนเสียงเห็นชอบกับตัวผู้สมัคร ข่าวสารต่าง ๆ ทั้งในด้านส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือนโยบายของพรรคการเมืองก็จะเริ่มเข้าสู่ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงก็เริ่มจะประเมินข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับมานั้นสอดคล้องกับหลักเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายของผู้ลงคะแนนเสียงหรือไม่ผู้ลงคะแนนบางคนอาจจะให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคการเมือง บางคนให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้รับเลือกตั้ง

3. การประเมินและการจัดลำดับผู้รับเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ที่ใช้ใน การลงคะแนนเสียง แล้วตามที่ผู้ลงคะแนนเสียงใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สมัคร จากนั้นจะเป็นการ ประเมินผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน (หรือเท่ากับผู้ลงคะแนนเสียงจะประเมิน) ว่าตามหลักเกณฑ์ที่ได้ กล่าวมาแล้วนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนควรจะได้รับ การประเมินเท่าไรตามการประเมินของ ผู้ลงคะแนนเสียงของแต่ละคน

4. การตัดสินใจสุดท้ายว่าจะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 4 ในขั้นตอนนี้ตามปกติแล้วผู้ลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่มีคะแนนรวม จากการประเมินมากที่สุดแต่ในขั้นตอนนี้ อาจจะมีเหตุการณ์บางอย่างเข้ามาสอดแทรกคือ ผู้ลงคะแนนเสียงบางคนอาจจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามอิทธิพลของสิ่งของเงินทองที่ได้รับจากหัวหน้าผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเงินและสิ่งของนี้อาจจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งด้วย กล่าวคือ

ถึงแม้ว่าจะมีขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งมาโดยตลอด จนกระทั่งได้ตัวผู้สมัครได้รับการประเมินสูงสุดแต่เมื่อรับเงินหรือสิ่งของไปแล้ว อาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนการตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่ตนรับสิ่งของ หรือเงินทองมาก็ได้

สัญญา เคนาภูมิ (2560) กล่าวถึง อรรถประโยชน์ทางการเมืองเป็นสิ่งเร้าภายนอกที่ปัจเจกบุคคลให้คุณค่าอันเกิดจากกิจกรรมทางการเมืองซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมือง อธิบายได้ด้วยฐานคติ 4 ทฤษฎี ดังนี้ (1) ทฤษฎีปัจเจก กำหนด ได้แก่ การจัดกลุ่มทางสังคม และกระแสนิยม (2) ทฤษฎีจิตวิทยา ได้แก่ ความผูกพัน และความ ศรัทธา (3) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ได้แก่ ความจำเป็นพื้นฐาน ความปลอดภัยในชีวิต การยอมรับนับถือ การได้รับการยกย่อง และ การทำตามใจตนเอง และ (4) ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล ได้แก่ ความสามารถ ของนักการเมือง นโยบายของพรรคการเมือง ประสิทธิภาพนโยบาย และ อุดมการณ์ทางการเมือง ส่วนรูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย หมายถึง การเข้าไปมีส่วนในการกระทำใดๆ ในกิจกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) บทบาทผู้สังเกตการณ์ (2) บทบาทผู้มีส่วนร่วม และ (3) บทบาทความเป็นหุ้นส่วน ปัจจัยเหล่านี้ถือว่าเป็นปัจจัยเงื่อนไขซึ่งจะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง โดยบุคคลย่อมจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ให้อรรถประโยชน์สูงสุดเสมอ

นอกจากนั้น Kenaphoom, S. (2018) กล่าวเพิ่มเติมว่าตามปกติแล้วพฤติกรรมการตัดสินใจของมนุษย์มักขึ้นอยู่กับความเห็นแก่ตัว แต่อาจแตกต่างกันไปตามความต้องการ เช่น การพิจารณาผลประโยชน์ ทางด้าน เศรษฐศาสตร์เรียกว่า อรรถประโยชน์ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของหรือบริการ ซึ่งหมายความว่า มนุษย์จะตัดสินใจฟังพียงสิ่งที่มีความมากที่สุดโดยธรรมชาติ ในทำนองเดียวกัน พฤติกรรมการตัดสินใจทางการเมือง เช่น ผู้สังเกตการณ์ ผู้มีส่วนร่วม หุ้นส่วน ฯลฯ... มักจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของสาธารณูปโภคทางการเมืองที่เป็นตัวกระตุ้นการประเมินค่าและการยอมรับคุณค่าจากกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งสามารถอธิบายได้เป็น 4 ทฤษฎี การกำหนด การแลกเปลี่ยน จิตวิทยา และการใช้เหตุผลอย่างมีสติ แต่ละทฤษฎีอธิบายค่านิยมทางการเมืองต่างกัน แต่จะเน้นที่พฤติกรรมทางการเมืองเหมือนกัน ดังนั้น การตัดสินใจทางการเมืองของผู้มีบทบาททางการเมืองใด ๆ จึงต้องอยู่บนพื้นฐานของค่านิยมสูงสุดของพวกเขาโดยหวังว่าจะได้รับใช้ ดังนั้น การสันนิษฐานทั่วไปจึงสามารถสรุปได้ว่าอรรถประโยชน์ทางการเมืองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมือง

ดังนั้นสรุปได้ว่าภายใต้ระบบการปกครองระบบประชาธิปไตย การเลือกตั้งนั้นเป็นกลไกเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในการที่สามารถกำหนดได้ว่าใครคือผู้ที่เหมาะสมที่จะปกครองโดยชอบจากประชาชน เพื่อให้กระบวนการและสังคมการเมืองไทยเป็นสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพเป็นระบอบปกครองแบบประชาธิปไตยโดยประชาชนโดยแท้จริง ประชาชนคนไทยทุกคนเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางทางการเมืองไทยผ่านกระบวนการการเลือกตั้ง ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีแรงจูงใจในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่วางใจ ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน มีผลงานทางการเมืองที่เห็นเด่นชัด เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ขอบข่ายและแก้ปัญหาคาความเดือดร้อนของชุมชน ด้วยเหตุผลดังกล่าวเพื่อให้ผู้สมัครที่ตนเองสนับสนุนและคาดหวังได้รับเลือกจึงมีความจำเป็นต้องออกไปใช้สิทธิ เพื่อเป็นการเพิ่มคะแนนให้ผู้สมัครขณะคะแนน

2. ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทน จะต้องเป็นผู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน และท้องถิ่น และต่อตนเอง ผู้ลงคะแนนเสียงบางคนอาจจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามอิทธิพลของสิ่งของเงินทองที่ได้รับจากหัวหน้าคะแนนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเงินและสิ่งของนี้อาจจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้ โดยสิ่งตอบแทนเหล่านี้มักได้รับก่อนการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นผลงานที่ผู้สมัครเคยได้สร้างให้กับชุมชนหรือสิ่งตอบแทนอื่น ๆ ที่ผู้สมัครให้โดยตรงกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง จึงเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3. ด้านนโยบายพรรคและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด พรรคการเมืองจะต้องมีนโยบายพรรคที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับของประชาชน ประชาชนมีความเห็นว่านโยบายที่ดีจะทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้า ประชาชนจะอยู่ดี กินดี เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง ภาพลักษณ์ของพรรคใดที่มีนโยบายการบริหารที่ดีเยี่ยมเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและการตัดสินใจเลือก เป็นความคาดหวังที่ผู้มีสิทธิมุ่งให้เห็นผลสัมฤทธิ์ กล่าวคือให้พรรคที่ตนเองชอบชนะการเลือกตั้ง

4. ด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัคร ผู้สมัครเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดีจริงใจต่อสังคม ชุมชน และประชาชนเป็นผู้ที่ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและชุมชนและเป็นเสมือนญาติพี่น้อง ผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากผู้สมัคร มีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผลดังกล่าวคาดว่าผู้ไปใช้สิทธิจะไปลงคะแนนเสียงกับพรรคหรือผู้ที่ตนผูกพัน โดยปัจจัยนี้เป็นปัจจัยสำคัญ กล่าวคือเป็นการผลักดันจากคนรอบข้างเพื่อเพิ่มคะแนนเสียง และผู้ใช้สิทธิรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้สมัคร

ปัจจัยเงื่อนไขจูงใจการใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปสังเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขจูงใจการใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนี้

1. ปัจจัยพรรคการเมือง

ด้านนโยบายพรรคและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด พรรคการเมืองได้ถือกำเนิดในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลายาวนานตั้งแต่ในช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. 2475 อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองของไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถอยู่รอดมาจนถึงยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ เนื่องจากพรรคการเมืองในอดีตถูกจัดตั้งโดยชนชั้นนำทางการเมือง และไม่ยึดโยงกับกลุ่มทางสังคมหรือประชาชนส่วนใหญ่ ดังนั้น เมื่อผู้นำทางการเมืองเหล่านั้นลดบทบาทของตนเองทางการเมือง หรือแพ้การเลือกตั้ง พรรคการเมืองจึงล่มสลายไปพร้อมกับผู้ก่อตั้งพรรค นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพรรคการเมืองของไทย

ให้เข้มแข็ง ซึ่งรวมถึงบทบาทของฝ่ายทางการเมือง หรือ factions ที่มีบทบาทเหนือพรรคการเมืองการขาดอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน และการปฏิวัติรัฐประหารที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญในการผลักดันพรรคการเมืองให้พัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองและอยู่รอดปลอดภัยในระบบการเมืองจนยุคปัจจุบัน (สถาบันพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้ง, 2563) พรรคการเมืองเป็นการรวมกลุ่มของกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งด้วยความสมัครใจเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องโดยกลุ่มบุคคลดังกล่าว มีความคิดหรือมีอุดมการณ์ทางการเมืองหรือมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเมืองหรือสังคมไปในทางที่สอดคล้องกัน การรวมกันเป็นพรรคการเมืองภายใต้หลักเกณฑ์และวัตถุประสงค์ร่วมกันนี้เพื่อเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในระบบ ผ่านการมีอิทธิพลหรือมีบทบาท ในการกำหนดนโยบายสาธารณะในรูปแบบของรัฐบาลหรือออกกฎหมายผ่านอำนาจของรัฐสภา (ณัชชาภัทร อมรกุล และคณะ, 2562)

ดังนั้น พรรคการเมืองต้องเป็นคนกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาล และหน่วยงานของรัฐ โดยพรรคการเมืองจะรับข้อเรียกร้อง ข้อเสนอ ความต้องการของประชาชน นำมาแจ้งต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้รัฐบาลตอบสนองต่อข้อเรียกร้องนั้น ๆ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด จึงเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจสำคัญให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเลือกพรรคของตน เพราะการตัดสินใจเลือกนั้นมีความคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากนโยบาย สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับชุมชน เศรษฐกิจและประเทศชาติ ประชาชนจะอยู่ดี กินดี สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน แก้ไขปัญหาในเรื่องความเป็นอยู่ ปากท้อง และความทุกข์ร้อนได้ ภาพลักษณ์ของพรรคใดที่มีนโยบายการบริหารที่ดีเยี่ยมเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและการตัดสินใจเลือก ตลอดจนความศรัทธาในชื่อเสียงพรรค ความนิยมในตัวหัวหน้าพรรค นโยบายของพรรคการเมือง รวมทั้งบทบาทของพรรคในด้านการเมือง สิ่งเหล่านี้ก็เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สอดคล้องกับ จิตรรา พรหมชุติมา (2541) กล่าวว่า ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมือง ได้แก่ ความศรัทธาในชื่อเสียงพรรค ความนิยมในตัวหัวหน้าพรรค นโยบายของพรรคการเมือง รวมทั้งบทบาทของพรรคในด้านการเมือง สิ่งเหล่านี้ก็เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งรวมทั้งการมีพฤติกรรมการเมือง

2.นโยบายรัฐ

หลายประเทศที่ใช้การจัดการการเลือกตั้งในรูปแบบของรัฐบาล การเลือกตั้งจะบริหารและจัดการโดยใช้อำนาจฝ่ายบริหารผ่านกระทรวง (เช่น กระทรวงมหาดไทย) และ/หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกรณีที่ใช้รูปแบบการจัดการเช่นนี้ในระดับชาติจะมีรัฐมนตรีหรือข้าราชการคนหนึ่งเป็นผู้สั่งการและ EMB รายงานตรงต่อรัฐมนตรีคนหนึ่งในคณะรัฐมนตรี องค์กรส่วนใหญ่ไม่มี “สมาชิกรวม” จะข้อยกเว้นก็น้อยมากงบประมาณอยู่ภายใต้ตัวของกระทรวงและ/หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเทศซึ่งใช้รูปแบบนี้ได้แก่ เดนมาร์กสิงคโปร์ สวิตเซอร์แลนด์และสหราชอาณาจักร (ใช้สำหรับการเลือกตั้ง แต่ไม่ใช้สำหรับการออกเสียงประชามติ) และสหรัฐอเมริกา ในประเทศสวีเดน สวิตเซอร์แลนด์สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริการเลือกตั้งดำเนินการ

โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเทศสวีเดนและสวิตเซอร์แลนด์ EMB ส่วนกลางรับบทบาทด้านการประสานนโยบาย (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อความช่วยเหลือด้านประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง, 2557)

นโยบายของรัฐบาลจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งการจัดการเลือกตั้ง การจัดการเลือกตั้งของประเทศไทยประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งต้องเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ณ ที่ตั้งของภูมิลำเนาตามที่อยู่ทะเบียนบ้าน เพราะฉะนั้นการที่ต้องเดินทางจะมีปัจจัยอื่นๆ ที่ตามมา เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการเดินทางโดยเฉพาะผู้ที่ทำงานนอกพื้นที่ภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้าน เป็นต้น นโยบายของรัฐบาลจึงเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การกำหนดวันเลือกตั้งที่ตรงกับวันหยุดราชการ เพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ทำงานนอกพื้นที่ภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านต้องใช้เวลาในการเดินทาง ตลอดจนการวางแผนการเดินทาง ซึ่งรัฐบาลต้องมองไปถึงการจัดการอำนวยความสะดวกเรื่องของเส้นทาง ตลอดจนบริการรถสาธารณะ นโยบายของรัฐบาลจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งในครั้งนั้น ๆ ด้วยสอดคล้องกับ รุ่งโรจน์ เพชรบุระฉิน (2541) กล่าวว่ารัฐมีหน้าที่และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองหน้าที่ของรัฐที่จะเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นมีอยู่ใน หมวด 6 คือ แผนนโยบายแห่งรัฐมาตรา 78 กำหนดให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนดังนี้ 1) มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ และการจัดบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น 3) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบรวมทั้งการตัดสินใจทางการเมือง

3. ปัจจัยนักการเมือง

3.1 ด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัคร: ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดีจริงใจต่อสังคม ชุมชน และประชาชนเป็นผู้ที่ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและชุมชนและเป็นเสมือนเป็นคนในครอบครัว พร้อมช่วยเหลือด้วยความรวดเร็ว ประชาชนที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากผู้สมัคร มีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งและตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนนั้น โดยปัจจัยนี้เป็นปัจจัยจูงใจที่สำคัญมาก เพราะสังคมไทยที่ถูกปลูกฝังมรดกของการตอบแทนบุญคุณผู้ที่ให้การช่วยเหลือ จึงเป็นการผลักดันจากคนรอบข้างเพื่อเพิ่มคะแนนเสียง และผู้ใช้สิทธิรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้สมัคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติกร พากเพียรศิลป์ และคณะ (2552) ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: กรณีศึกษา การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านตัวผู้สมัครที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สุวิทย์ รุ่งวิสัย (2541) ได้กล่าวว่า ปัจจัยระบบอุปถัมภ์คือความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองหรือผู้สมัครกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สรุปว่า ผู้ที่ผูกพันกับพรรคการเมืองในลักษณะสมาชิกพรรคหรือผู้ให้การสนับสนุนพรรค และผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากผู้สมัคร มีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผลดังกล่าวคาดว่าผู้ไปใช้สิทธิจะไปลงคะแนนเสียงกับพรรคหรือผู้ที่ตนผูกพัน

3.2 ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร: ปัจจัยที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัคร ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ว่างงาน ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน มีผลงานทางการเมืองที่เห็นเด่นชัด เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องได้ง่าย ชอบช่วยเหลือและแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน มีความรู้ ความสามารถ ความซื่อสัตย์สุจริต และการให้อามิสสินจ้างแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนลักษณะนิสัยซึ่งแบ่งเป็น ความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยของบุคคลคือ ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพนั้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่จูงใจให้ประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสอดคล้องกับ ฌรงค์ สินสวัสดิ์ (2527) กล่าวว่าลักษณะนิสัยซึ่งแบ่งเป็น ความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยของบุคคลคือ ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพนั้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก็จริงอยู่ แต่พฤติกรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้น สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมนี้จะเป็นอย่างไรก็ได้ และสอดคล้องกับ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555) กล่าวไว้ว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าจะลงคะแนนให้ใคร ซึ่งปัจจัยที่นำไปสู่การตัดสินใจจะแนบให้ผู้สมัครคนใดนั้น ส่วนใหญ่ประชาชนคำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวมากกว่าการรับอามิสสินจ้างในช่วงหาเสียง โดยนักวิชาการที่เสนอแนวคิดนี้มองเรื่องการซื้อเสียงกว้างกว่าการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเฉพาะหน้า

4. ปัจจัยแวดล้อม

ผลประโยชน์หรือผลตอบแทน การได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง อีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะต้องการได้ผลประโยชน์หรือผลตอบแทน ทั้งเอื้อประโยชน์ต่อชุมชน และท้องถิ่น และต่อตนเอง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามอิทธิพลของสิ่งของเงินทองที่ได้รับจากหัวหน้าคะแนนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเงินและสิ่งของนี้อาจจะมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจต่อประชาชนในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง สืบเนื่องมาจากปัจจัยของนโยบายรัฐบาลที่ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องเดินทางไปเลือกตั้ง ณ หน่วยเลือกตั้งที่ตนเองมีภูมิลำเนาอยู่ สิ่งตอบแทนเหล่านั้นมักได้รับก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งสิ่งตอบแทนอาจเป็นผลงานที่ผู้สมัครเคยได้สร้างให้กับชุมชนหรือสิ่งตอบแทนอื่น ๆ ที่ผู้สมัครให้โดยตรงกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จึงเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สอดคล้องกับ สมโภชน์ ศรีโกทชน (2534) กล่าวว่าคนยากจนมีโอกาสได้รับอิทธิพลในการ ลงคะแนนเสียงให้นักการเมืองได้ง่ายกว่าชนชั้นกลางที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีการศึกษาสูง และคนที่อยู่ใน เขตชนบทมีแนวโน้มจะเลือกตั้งตามการจูงใจด้วยเงิน หรือระบบอุปถัมภ์ ซึ่ง ศุทธิกานต์ มีจัน (2555) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้า (subject political culture) ของคนไทยส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ถูกปลูกฝังอยู่ในค่านิยมคนไทยมาช้านาน โดยวัฒนธรรมดังกล่าวเมื่อรวมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ได้สร้างนายทุนท้องถิ่นขึ้นมาเป็นผู้ครอบครองเศรษฐกิจส่วนใหญ่ในพื้นที่ จึงทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในการเลือกตั้ง และเป็นฐานที่มาให้การใช้เงินในการเลือกตั้งเป็นไปได้อย่างสะดวก อีกทั้งผลการสำรวจนี้ยังปฏิเสธความเชื่อเรื่องศาสนาที่ทำให้ประชาชนผูกติดกับความศรัทธาในเรื่อง บาป-บุญ ทำให้ผู้ที่รับเงินจากผู้สมัครเลือกตั้งคนใดก็มักจะต้องไปลงคะแนนให้ผู้สมัครคนนั้น ไม่เช่นนั้นจะถือว่าเป็นการทำบาปที่ผิดสัญญา (นัฐพงศ์ สุขวิสิฐ, 2535)

แผนภาพที่ 1 ปัจจัยเงื่อนไขของใจการใช้สิทธิเลือกตั้ง

บทสรุป

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากแนวคิดของนักวิชาการและเอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ปัจจัยเงื่อนไขของใจการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง แยกออกเป็น 4 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยบทบาทพรรคการเมือง นโยบายพรรคและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด ความคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากนโยบายภาพลักษณ์ของพรรคใดที่มีนโยบายการบริหารที่ดีเยี่ยมเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและการตัดสินใจเลือก 2) ปัจจัยนโยบายการส่งเสริมหรือกดดันจากรัฐ มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งการจัดการเลือกตั้ง เพราะต้องเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ณ ที่ตั้งของภูมิลำเนาตามที่อยู่ในทะเบียนบ้าน ซึ่งการเดินทางจะมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ตามมาไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่าย ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการเดินทาง โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานนอกพื้นที่ภูมิลำเนาตามทะเบียน 3) ปัจจัยบทบาทนักการเมือง ทั้งด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัคร ก็ที่ประชาชนที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากผู้สมัคร มีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งและตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนนั้น และด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร การให้อำนาจสิทธิแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนลักษณะนิสัยซึ่งแบ่งเป็น ความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยของผู้สมัครรับเลือกตั้ง 4) ปัจจัย

.....
แวดล้อมทางการเมือง ผลประโยชน์หรือผลตอบแทน การได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนมีผลต่อแรงจูงใจให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ทั้งเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนและต่อตนเองที่ผู้สมัครให้โดยตรงกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติกร พากเพียรศิลป์ และคณะ. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด ปราจีนบุรี. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง). วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก
- จิตรา พรหมชุตติมา. (2541). พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- จิตติล คุ่มครอง. (2540). พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในกรอบรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 : ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 2 จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- ชัยพจน์ จำเริญนิติพงศ์. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของประชาชน ในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการจัดการรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา
- เชาวณะ ไตรมาส. (2545). การเลือกตั้งแบบใหม่ : ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ : สุขุมและบุตร
- ณรงค์ สินสวัสดิ์. (2527). จิตวิทยาการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา
- ณัชชาภัทร อมรกุล อรรถสิทธิ์ พานแก้ว และ จิตติกร สังข์แก้ว. (2562). ความหวังและความน่าจะเป็น:ฉากทัศน์พรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า
- ธโรธร ตู๋ทองคำ. (2555). “กระบวนการการเลือกตั้ง” เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2558). โครงการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ : คณะกรรมการการเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า
- นัฐพงษ์ สุขวิสิฐ. (2535). เหตุผลของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง:ศึกษาเฉพาะกรณี เขต 1 จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). รายงานวิจัย เรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

- พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญและคณะ. (2563). ปัญหากระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบผสม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 13 (2), 169-197.
- รุ่งโรจน์ เพชรบุระณิน. (2541). *เครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน : กรณีศึกษาเครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน (คปต.)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศุทธิกานต์ มีจัน. (2555). *พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งและทัศนคติเกี่ยวกับการซื้อเสียงของเขตจังหวัดภาคอีสาน : กรณีตัวอย่างจังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม : วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้ง. (2563). *รวมกฎหมาย ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อความช่วยเหลือด้านประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง. (2557). *การออกแบบการจัดการการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ : สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
- สมบัติ จันทร์วงศ์. (2536). *เลือกตั้ง วิฤต ปัญหา และทางออก*. กรุงเทพฯ : คบไฟ
- สมโภชน์ ศรีโกคชน์สมบูรณ์. (2534). *การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของห้วคณะน : ศึกษากรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สัญญา เคนาภูมิ (2560). อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางประเทศไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 5 (2), 17-38.
- สุธรรม รัตน์โชติ. (2541). *รายงานการวิจัยเรื่อง องค์การการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : องค์การจัดการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- สุวิทย์ รุ่งวิสัย. (2541). *รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- อภิชาติ คุณวัฒน์บัณฑิต. (2561). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Kenaphoom, S. (2018). Essence of Political Utility. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 7 (1), 264-275.